

Mediatiedote/kannanotto 1.2.2021

Työttömällä omaishoitajalla tulee olla aina oikeus työttömyysturvaan. - Omaishoitajuus kostautuu usein köyhytenä.

Omaishoitajuus työttömyyden aikana voi aiheuttaa vakavia toimeentulo-ongelmia. Tähän omaishoitajien tilanteeseen tarvitaan selkiyttämistä lainsäädännön keinoin, jotta omaishoitotilanne olisi kaikilla tasavertainen. Näin vaativat Työttömien Keskusjärjestö, Omaishoitajaliitto ja Suomen sosiaaioikeudellinen seura, jotka järjestivät verkkokeskustelutapahtuman ”Työtön” omaishoitajana 28.1.2021.

- Työttömyysturvajärjestelmä on hyvin mustavalkoinen. Turvan saannin ehtona työnhakijan tulee olla kokoaikaisesti työmarkkinoiden käytössä. Omaishoitajille kokoaikatyön hakeminen voi joskus olla hankalaa, koska osa-aikatyö ja omaishoito ovat paremmin soviteltavissa yhteen. Kaikissa kunnissa ei ole riittävää tukea saatavana omaishoittoon eikä osa-aikatyön hakeminen oikeuta työttömyysturvan saantiin, sanoo toiminnanjohtaja **Jukka Haapakoski** Työttömien Keskusjärjestöstä.

- Tilannetta voisi parantaa se, että työttömyysturvalain 2 luvun 1. pykälää täydennettäisiin omaishoitajuudella. Pykälässä on säädetty työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavan työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä. Tätä voisi soveltaa myös omaishoitajuuteen, Haapakoski ehdottaa.

TE-toimistojen tulkinnat omaishoitajuudesta ovat kirjavia – selkeyttämistä tarvitaan

TE-toimistojen ja omaishoitajien välinen yhteistyö ei ole kitkatonta. TE-toimistot ovat usein evänneet omaishoitajilta oikeuden työttömyysturvaan. Heidän katsotaan työllistyvän päätoimisesti omassa ”omaishoitotyössään” jopa silloin, kun omaishoitaja on työttömyysturvaa hakiessaan selvittänyt mahdollisuutensa saada sijaishoitoa työpäivän ajalle.

TE-toimistoissa työtön omaishoitaja tulkitaan usein työlliseksi, jos omaishoitajuus vaatii ympärivuorokautista läsnäoloa. Ristiriitainen tulkinta, onko työtön omaishoitaja työllinen vai työtön työnhakija, tulee selkeyttää lainsäädännössä. Tulkinnat TE-toimistojen välillä ovat kirjavia, minkä vuoksi omaishoitajat ovat eriarvoisessa asemassa. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi lisätä ohjeistustaan TE-toimistoille. Omaishoitajien asemaa on parannettava myös työlainsäädännössä, Suomen sosiaaioikeudellisen seuran puheenjohtaja **Yrjö Mattila** vaatii.

TE-toimistot vaativat työttömältä omaishoitajalta hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelman nähtäväksi työttömyysturvapäätöksen ehtona. Omaishoitajat katsovat, että tämä rikkoo hoidettavan yksityisyyden suojaa, koska suunnitelmaan on kuvattu usein hyvin tarkkoja ja intiimejäkin asioita hoidettavasta. Järjestelmää tulee muuttaa ja kehittää käyttöön muu dokumentti, jolla osoittaa omaishoitajuus. Jokaisen työikäisen omaishoitajan omaishoitotilanteessa tulee sopia työpäivän aikaiset sijaispalvelut hoidettavalle mahdollisen työssä käynnin ajaksi.

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9

www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

Omaishoidon tuki etuoikeutetuksi tuloksi

Omaishoitajilla on vaikeuksia saada työttömyysturvaa myös sen vuoksi, työssäoloehdon vaatimus ei toteudu omaishoidolla. Vaikka omaishoitajan oikeus työttömyysturvaan muutoin toteutuisikin jää hän vaille turvaa, koska hän ei ole ollut kodin ulkopuolisessa työssä työssäoloehdon täyttymiseksi.

Omaishoito kostautuu usein köyhyytenä. Omaishoidon tuet ovat pienet. Myös työssä käyvä henkilö voi omaishoitotilanteessa joutua jäämään pois työstä ja hoitamaan läheistään, mikä aiheuttaa tulottomuutta.

Omaishoitajat kuuluvat ylivelkaantumisen riskiryhmään. Työtön omaishoitaja joutuu usein turvautumaan toimeentulotukeen. Toimeentulotuessa omaishoidon tuki katsotaan tuloksi. Omaishoidon tuki tulisi säätää etuoikeutetuksi tuloksi kuten työttömyysturva tai eläke. Myös hoitopalkkion verotusta tulisi kohtuullistaa.

- Suuri osa työttömistä omaishoitajista toivoo, että voisi tehdä töitä omaishoitajuuden rinnalla ja oma kotikunta tukisi omaishoitajuutta järjestämällä hoidettavalle riittävät tukipalvelut. Paras tapa olisi, että valtio turvaisi omaishoitajien tuen ja korvaisi menetykset. Tulevan sote-uudistuksen on tuotava parannusta myös omaishoitajien asemaan, projektipäällikkö **Miika Kataja** Omaishoitajaliitosta painottaa.

Omaishoitajat uhrautuvat omaistensa puolesta ja säästävät vapaaehtoistyöllään yhteiskunnalle vuosittain miljardeja euroja verrattuna tilanteeseen, että omaishoidettaville olisi löydettävä paikka hoivakodeista, palvelutaloista, tuetusta asumisesta, pitkäaikaissairaanhoidosta tai erikoissairaanhoidosta. Toimiin omaishoitajien aseman parantamiseksi tulee ryhtyä välittömästi! järjestöt vaativat.

Lisätietoja:

Toiminnanjohtaja Jukka Haapakoski, 050 577 2580, jukka.haapakoski@tyottomat.fi Työttömien Keskusjärjestö ry

Projektipäällikkö Miika Kataja, Puh. 020 7806 525, miika.kataja@omaishoitajat.fi, Rahkeet riittämään -hanke, Omaishoitajaliitto

Puheenjohtaja Yrjö Mattila, 040 7154166, yrik.mattila@gmail.com, Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry
Viestinnän asiantuntija Leena Valkonen, 044 717 7277, leena.valkonen@tyottomat.fi, Työttömien Keskusjärjestö ry

Kokemusasiantuntijoita haastatteluun voi kysyä em. yhteyshenkilöiden kautta.